

РОЗВИТОК БУРЯКІВНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ПОШИРЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

О. А. Томашевська, к. е. н., доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Актуальність дослідження проблем розвитку виробництва цукрових буряків в Україні обумовлюється, в першу чергу, важливістю продукту його переробки – цукру та наявністю постійного попиту на нього. Так, за даними Міжнародної організації цукру (ISO), у 2015-2016 цукровому сезоні вперше за останні п'ять років виник дефіцит цукру в світі – в межах 2,5 млн т. Експерти прогнозують, що в 2016-2017 маркетинговому році дефіцит сягне 6,2-8,5 млн т. Хоча

органічний цукровий буряк і цукор із нього в Україні поки що не виробляється, проте, в контексті стрімкого розвитку органічного сільськогосподарського виробництва, певні перспективи існують.

Нині найголовнішими гравцями на європейському ринку буряківництва є Україна, Росія, Німеччина та Франція. Зокрема в Україні площі під цукровим буряком займають 10 % загальноєвропейських площ [10]. Окрім того, про важливість буряківництва свідчить інтерес західного бізнесу до наших виробничих потужностей у сфері переробки цукрових буряків. Так, на початку 2017 р. німецька компанія Pfeifer & Langen, яка є великим європейським виробником цукру та володіє цукровими заводами в Німеччині, Польщі, Румунії, Італії, Угорщини, Словенії, Чехії та Україні, завершила угоду з придбання шести цукрових заводів в Тернопільській області, які раніше належали холдингу “Т-Цукор” [9]. Цікавляться українським цукром країни Азії, Африки та Близького Сходу, так у 2014-2015 МР Україна експортувала понад 100 тис. т цукру [6]. Виробництвом цукрових буряків і продуктів їх переробки нині в Україні займаються переважно крупні агрохолдинги, що говорить про прибутковість справи. Наприклад, багатогалузевий агропромисловий холдинг «Астарта-Київ» є одним із найбільших виробників цукру в Україні з власною сировинною базою.

Цукровий буряк – високопродуктивна сільськогосподарська культура, що має унікальні властивості. По-перше, це є чудовий попередник у сівоzmіні для наступних культур. Наприклад, врожайність ячменю буряк здатен підвищувати на 40 % [4]. По-друге, цукровий буряк є чи не найкращою культурою в агротехнічному плані якщо в сівоzmіні його немає, то землі поступово заростають бур’янами, вражаються шкідниками тощо. По-третє, цукрові буряки позитивно впливають на екологію. Так, вони більш ефективно використовують вологу, порівняно з зерновими культурами, овочами та люцерною – тільки 200 л на 1 кг сухої речовини, що в світлі зростаючого дефіциту прісної води в Україні та світі є досить важливо. Крім того, цукрові буряки вчетверо більше виділяють в атмосферу кисню, ніж 1 га змішаного лісу та в стільки ж разів більше поглинають вуглекислого газу. Характерною особливістю даної культури є й те, що вона може давати високі врожаї за умови внесення мінімальних доз азотних добрив [8].

У цілому в нашій державі врожайність цукрових буряків протягом останніх років мала тенденцію до зростання. Так, у 2016 р. середня врожайність цукрового буряка в Україні становила 48,2 т/га проти 17,7 у 2000 р., що більше в 2,7 р. У окремих же господарствах

врожайність буряка в минулому році сягала 55-60 т/га. Загалом, сезон 2016/2017 для вітчизняної цукрової галузі за показниками врожайності був найкращим за останні 7 років. Також було отримано одні з кращих показників цукристості. Таким чином, бурякова галузь розвивається стрімкими темпами. Якщо ще років 10 тому врожайність 40 т/га вважалася високою, то нині це лише межа рентабельності, щоб буряк себе окупив

Експерти зазначають, що нарощення врожайності даної сільськогосподарської культури зумовлено розвитком культури землеробства та підвищенням технологічної дисципліни з боку аграрних виробників [1,5].

Нині в Україні органічний цукор виробляється з сертифікованої цукрової тростини й ніхто не виробляє органічний цукор із цукрового буряка, однак, зважаючи на те, що ринок органічних продуктів розвивається дуже швидко, ймовірно, що незабаром виробники звернуть увагу й такий продукт. Виробники, що працюють на перспективу вже нині з уважністю ставляться до такої можливості. Так, у славнозвісному ПП «Агроєкологія», що розташоване на Полтавщині та є флагманом вітчизняного органічного виробництва вже зараз існують відпрацьовані органічні технології вирощування не лише зернових або круп'яних, а навіть таких культур як цукровий буряк чи соя [7]. До того ж, досвід зазначеного підприємства свідчить, що в процесі органічного виробництва можна досягти збільшення врожайності сільськогосподарських культур загалом і цукрового буряка, зокрема.

Досвід вирощування органічних цукрових буряків є не тільки в знаменитих підприємствах, а й в менш відомих. Так, у ТОВ «ДЕДДЕНС АГРО», що здійснює свою діяльність на Рівненщині, ось уже третій рік посіпіль на 3,5 тис. га вирощують абсолютно чисту екологічно органічну продукцію. Є в цьому переліку льон, горох, ріпак і цукровий буряк. Експортується вироблена органічна продукція переважно до Німеччини [2].

Тобто, низка вітчизняних підприємств уже зрозуміли, що органічне виробництво має суттєві економічні переваги, які полягають у тому, що за умов належного впровадження сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур і розведення худоби згідно із принципами та вимогами органічного виробництва, при подальшому розвитку внутрішнього ринку в Україні в середньостроковій перспективі зростатиме прибутковість виробництва органічної продукції та її конкурентноздатність.

Про перспективність органічного виробництва свідчить і увага держави, що поволі, проте все ж таки проявляється. Зокрема, нещодавно Мінагрополітики ініціювало зміни до порядку надання фінансової підтримки фермерським господарствам, які займаються органічним виробництвом. Передбачається, що фінансова підтримка буде надаватися фермерським господарствам на конкурсних засадах на поворотній основі в розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, для проведення оцінки відповідності виробництва органічної продукції (сировини) із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів [3].

Зважаючи на динамічний розвиток органічного виробництва в умовах сьогодення, на відновлення позицій буряківництва на ринку сільськогосподарської продукції та на постійно зростаючий попит у суспільстві на органічні продукти, можна припустити, що в недалекому майбутньому потреба у виробництві органічного цукру з цукрового буряка та відповідно потреба у вирощуванні даної сільськогосподарської культури.

Література

1. АгроЕкспедиція. Цукровий буряк 2016. День 1. Бурякові традиції на Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://superagronom.com/blog/46-agroekspeditsiya-den-1-buryakovi-traditsiyi-na-volini>.
2. Бабінець А. Органічні продукти. І їх вирощують на русивельських землях [Електронний ресурс] / А. Бабінець. – Режим доступу : <http://vilneslovo.rv.ua/?p=2700>.
3. Басанець О. 6 здобутків аграрного року Тараса Кутового [Електронний ресурс] / О. Басанець. – Режим доступу : <http://agro-online.com.ua/uk/public/blog/16829/details/>.
4. Бондар В. Про прибутковість вирощування цукрових буряків [Електронний ресурс] / О. Бондар. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia-siogodni/279-pro-prybutkovist-vyroschuvannia-tsukrovykh-buriakiv.html>.
5. Врожайність цукрового буряку в Україні у сезоні 2016 стала рекордною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/show/vrozajnist-cukrovogo-buraku-v-ukraini-u-sezoni-2016-stala-rekordnu>
6. Іщенко Г. Цукрові гойдалки [Електронний ресурс] / Г. Іщенко. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/cukrovi-gojdalki/>.

7. Козельська Г. Час повертатися до людяності [Електронний ресурс] / Г. Козельська. – Режим доступу : [http : // www. agroecology. in. ua / organicmovement / 164?pg=2](http://www.agroecology.in.ua/organicmovement/164?pg=2).

8. Мірзоева Т. В. Розвиток рослинництва у Вінницькій області (на прикладі виробничої діяльності ТОВ «Поділля Агроінвест») / Т. В. Мірзоева, І. А. Собчук // Молодий вчений. – 2016. – №6 (33). – С. 65–69.

9. Німецька компанія купила 6 цукрових заводів на Тернопільщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // espreso. Tv / news / 2017 / 01 / 25 / nimecka _ kompaniya _ kupyla _ 6 _ cukrovukh _ zavodiv _ na _ ternopilschyni](http://espreso. Tv / news / 2017 / 01 / 25 / nimecka _ kompaniya _ kupyla _ 6 _ cukrovukh _ zavodiv _ na _ ternopilschyni).

10. Степанова Л. Буряківництву – друге дихання [Електронний ресурс] / Л. Степанова – Режим доступу : <https://www.syngenta.ua>.